

Sygn. akt I ACa 617/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 czerwca 2011 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Irma Kul (spr.)
Sędziowie:	SA Barbara Lewandowska SA Katarzyna Przybylska
Protokolant:	st.sekr.sądowy Karolina Najda

po rozpoznaniu w dniu 22 czerwca 2011 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa W. C., A. C. i K. C.

przeciwko (...) SA w S.

o zapłatę, ustalenie i rentę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 21 grudnia 2010 r. sygn. akt I C 1227/08

I. oddała obie apelacje;

II. koszty procesu za instancję odwoławczą między stronami wzajemnie znosi.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt I ACa 617/11

UZASADNIENIE

Powódka W. C., po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa wniosła o zasądzenie od pozwanego kwoty 11.519,29 zł tytułem odszkodowania, zasądzenie renty w wysokości 1.000 zł miesięcznie oraz zasądzenie zadośćuczynienia w wysokości 20.000 zł. Z kolei jej córka, A. C. również po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa domagała się zasądzenia kwoty 95.368,49 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i cierpienia, kwoty 10.231,58 zł tytułem odszkodowania, renty w wysokości 1.000 zł miesięcznie i kwoty 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych. Powódka K. C. – druga córka W. C. – wniosła o zasądzenie na jej rzecz kwoty 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę.

Sąd Okręgowy zaskarżonym wyrokiem uwzględnił powództwo W. C. w przeważającej części, gdyż jedynie co do renty uznał, że prawidłową kwotą będzie kwota 600 zł miesięcznie.

Jeśli chodzi o żądanie zgłoszone przez A. C. to zasądził na jej rzecz dochodzone odszkodowanie, kwotę 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych i kwotę 45.368,49 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i cierpienia i ustalił odpowiedzialność pozwanego na przyszłość. Sąd Okręgowy oddalił powództwo A. C. w pozostałej części, tj. dotyczącej dalszej kwoty zadośćuczynienia i renty.

Powództwo K. C. zostało uwzględnione w całości.

Sąd ten ustalił, że mąż powódki W. C. i ojciec A. i K. H. C., zmarł w dniu 29.12.2007r. na skutek obrażeń doznanych w wypadku drogowym. W wypadku tym uczestniczyła też powódka A. C.. Doznała ona obrażeń w postaci stłuczenia głowy, wstrząśnienia mózgu, złamania trzonu kości łokciowej lewej z przemieszczeniem oraz skręcenia kręgosłupa szyjnego. Założono jej gips z szyną, kołnierz ortopedyczny. W okresie od 29.12.2007r. do 2.01.2008r. była hospitalizowana na Oddziale Chirurgicznym Szpitala w G., następnie od 9.01.2008r. do 14.01.2008r. w Wojewódzkim (...) w O., w którym przebyła repozycję otwartą, śródspikową stabilizację odłamów kości łokciowej lewego przedramienia prętą M.. Kończynę górną lewą unieruchomiono gipsem ramiennym, utrzymanym do 4 marca 2008r.

W związku z brakiem zrostu ręki w okresie od 1 kwietnia 2009r. do 8 kwietnia 2009r. A. C. przebywała w Wojewódzkim (...) w O., gdzie poddana została kolejnemu zabiegowi operacyjnemu stawu rzekomego kości łokciowej lewej. Usunięto pręt M., wycięto staw rzekomy, odłamy zespolono płytą AO, wykonano osteoplastykę kości łokciowej przeszczepami korowo-gąbczastymi pobranymi z talerza kości biodrowej, zalecono noszenie gipsu przez 6 tygodni.

Stały uszczerbek na zdrowi powódki A. C. wynosi łącznie 15%, a wynika to ze zniekształcenia trzonu kości łokciowej lewej z ograniczeniem rotacji przedramienia i deformacji grzebienia talerza biodrowego lewego po wycięciu kości do osteoplastyki stawu rzekomego kości łokciowej.

Wykręcenie kręgosłupa powódki A. C. nie spowodowało trwałych następstw, obecny stan zdrowia powódki jest dobry, utrwalony, nie przewiduje się jego pogorszenia. Leczenie usprawniające powinno pozwolić na zwiększenie ograniczonej rotacji przedramienia lewego, jednakże w związku z tą dolegliwością w dalekiej przyszłości mogą wystąpić u powódki zmiany zwyrodnieniowe stawu łokciowego lewego. A. C. będzie jeszcze wymagała jednego zabiegu operacyjnego – usunięcia płyty AO z kości łokciowej lewej – bezpłatnego, tak jak i bezpłatnej rehabilitacji.

W związku z traumą powypadkową – po śmierci ojca i doznanych obrażeniach powódka A. C. miała problemy emocjonalne – reakcję adaptacyjną i konsultowano ją neurologicznie oraz psychologicznie. Była przygnębiona, niespokojna, w stanie napięcia, lęków dotyczących choroby i śmierci, wykazywała zaburzenia koncentracji uwagi, miała utrudnione uczenie się, zaburzenia snu, utrzymujący się obniżony nastrój, drażliwość. Przeszła także obserwację laryngologiczną.

Urazy, jakich doznała powódka A. C. w wyniku wypadku z dnia 29.12.2007r. były bolesne, zabiegi operacyjne były wykonywane w znieczuleniu, zatem same w sobie nie były bolesne, nieprzyjemne dla A. C. mogły być pierwsze godziny po zabiegach, lecz stosowane były leki przeciwbólne.

Płytę po zespoleniu kości łokciowej można najwcześniej usunąć po 18 miesiącach od zespolenia, powódka winna być rehabilitowana w zależności od postępu usprawniania, przypuszczalnie kilka – kilkanaście tygodni.

Charakter doznanych w wypadku z dnia 29.12.2007r. przez A. C. urazów i ich następstw wskazuje, że były one bolesne w skutkach, uciążliwe i obniżyły znacząco jakość i komfort jej życia. Wystąpił u niej stres pourazowy i zmiany w jej funkcjonowaniu psychologicznym, obniżającym jakość życia małoletniej powódki w aspekcie poznawczym, emocjonalnym i społecznym, mają one charakter trwałe.

W celu poprawy psychologicznego funkcjonowania A. C. wskazany jest jej udział w terapii ukierunkowanej na radzenie sobie z objawami stresu pourazowego, trudnymi emocjami oraz akceptacji zmienionego wyglądu i obniżonej sprawności ruchowej.

Koszt zalecanej terapii psychologicznej uwarunkowany jest okresem jej trwania oraz miejscem, może on wynosić od 3.000 do 10.000 zł. Ustalił też Sąd Okręgowy w sposób szczegółowy wszystkie wydatki jakie poniosła A. C..

Mając na uwadze powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał, że żądanie powódki A. C. (tylko ona wniosła apelację od wyroku Sądu Okręgowego) jest usprawiedliwione na podstawie art. 444 § 1 kc. co do kosztów leczenia, w tym co do szacunkowych kosztów zalecanej terapii psychologicznej. Sąd analizował też zgłoszone żądanie zapłaty zadośćuczynienia (100.000 zł) za doznane w trakcie wypadku uszkodzenia ciała, cierpienia i skutki tych urazów (art. 445 § 1 kc) i uznał, że kwota 100.000 zł jest zbyt wygórowana. Sąd miał na uwadze wszystkie okoliczności, a zatem i charakter uszkodzeń ciała, przebieg leczenia, niewielkie konsekwencje zdrowotne ale też i stan psychiczny powódki, a zwłaszcza to, że przeżyła dużą traumę uczestnicząc w wypadku razem z ojcem.

Sąd Okręgowy uznał, że zasadnym jest w konkretnych okolicznościach sprawy zasądzenie na rzecz powódki kwoty 50.000 zł (pomniejszonej w zakresie cofniętego powództwa o kwotę 4.631,51 zł). W tym zakresie Sąd miał na uwadze, że pozwany już wcześniej spełnił częściowo żądanie powódki w zakresie przyznania zadośćuczynienia. Zdaniem Sądu, w okolicznościach niniejszej sprawy, świadczenie spełnione już przez pozwanego, nie spełnia funkcji kompensacyjnej, nie jest adekwatne do zakresu doznanego przez powódkę uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia. Wynikające z dowodów, w tym w szczególności, dowodów z opinii biegłych okoliczności wskazują, że powódce należy przyznać dodatkowe zadośćuczynienie, które będzie adekwatne do zakresu doznanych urazów, cierpień związanych z samymi urazami, jak i leczeniem ich skutków oraz długotrwałości i bolesności leczenia, konieczności kontynuacji leczenia psychologicznego, konieczności przejścia przez powódkę kolejnego zabiegu operacyjnego, przy uwzględnieniu także faktu, że dwa takie zabiegi powódka już przeszła. Zdaniem Sądu ustalone dodatkowe zadośćuczynienie wraz z kwotą już przez pozwanego wypłaconą będzie adekwatne nie tylko do sytuacji powódki, ale także uwzględnia przeciętną stopę życiową społeczeństwa i jest zbliżone do kwot zasądzanych w analogicznych sytuacjach. Oddalając powództwo w pozostałym zakresie Sąd miał na uwadze również, że powódka jest osobą młodą, w zasadniczej części skutki wypadku już są utrwalone i nie powinny się pogarszać. Zabieg operacyjny, któremu ma się poddać oraz prowadzona terapia psychologiczna powinny przyczynić się do poprawy stanu zdrowia powódki w przyszłości. Cierpienia powódki były z pewnością znaczne, jednakże obecnie jej stan zdrowia jest dobry, a rokowania są pomyślne. Dlatego też żądaną przez powódkę kwotę zadośćuczynienia Sąd uznał za wygórowaną.

Zadośćuczynienie przewidziane przepisem art. 445 kc ma przede wszystkim charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać jakąś ekonomicznie odczuwalną wartość, jednak jego wysokość nie może być nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy i aktualnych stosunków majątkowych społeczeństwa, a więc powinna być utrzymana w rozsądnych granicach. Należy zatem przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia uwzględnić poziom życia w kraju i panujące aktualnie stosunki majątkowe, warunki życia społeczeństwa i przeciętną społeczną stopę życiową.

Uwzględniając tego rodzaju kryteria Sąd uznał żądanie powódki zasądzenia jej zadośćuczynienia jedynie w kwocie 50.000 zł za zasługujące na uwzględnienie.

Żądanie powódki A. C. zasądzenia renty w kwocie 1.000 zł miesięcznie wskutek pogorszenia się jej sytuacji życiowej, oparte na przepisie art. 446 § 2 kc Sąd Okręgowy oddalił.

Jak bowiem wynika z dowodu, powódka otrzymuje rentę rodzinną po ojcu w kwocie 740 zł. Tymczasem z zeznań W. C., wspartych zaświadczeniem dotyczącym przedśmiertnych zarobków H. C. wynika, że jego dochód netto z emerytury wojskowej i dodatkowej pracy na pełnym etacie w charakterze magazyniera wynosił 2.400 zł, a zatem na jednego członka rodziny C. przypadało 600 zł miesięcznie. Powyższe oznacza, że dochód powódki A. C. po śmierci jej ojca nie uległ pogorszeniu w znaczeniu przepisu art. 446 § 2 kc.

Wskazał Sąd nadto, iż powódka zmieniła podstawę prawną żądania renty na przepis art. 444 § 2 kc, co uzasadniała zwiększeniem swoich potrzeb. Zgodnie z tą regulacją, jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty.

Oceniając to roszczenie Sąd zważył, że nie zostały przez stronę powodową wykazane zwiększone potrzeby małoletniej A. C. w związku z wypadkiem, poza wynikającymi z koniecznej do przeprowadzenia terapii psychologicznej, określonej przez biegłego psychologa na kwotę 4.800 zł, a te koszty Sąd uwzględnił.

Oceniając natomiast żądanie obu powódek – córek zmarłego A. i K. C. – zasądzenia na rzecz każdej z nich kwoty ostatecznie określonej na 20.000 zł, tytułem zadośćuczynienia za utratę osobistej więzi emocjonalnej i duchowej z ojcem (art. 448 i 23 kc, 446 § 3 kc) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3.03.2008r. do dnia zapłaty odnośnie 10.000 zł, a 10.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwanemu pisma z rozszerzeniem żądania, Sąd uznał roszczenia te za zasadne.

O zasadności powyższego żądania obu powódek świadczyły zeznania powódki W. C. w charakterze strony oraz świadków B. B. i M. S.. Dowody te potwierdziły fakt silnej ojcowskiej więzi zmarłego H. C. z obiema córkami, które bardzo silnie przeżyły śmierć ojca. H. C. bowiem poświęcał obu córkom czas, opiekował się nimi w czasie, kiedy powódka W. C. pracowała. Z małoletnią A. C. H. C. odrabiał lekcje, planował wspomóc córkę K. w jej usamodzielnieniu się, zakupić jej kawalerkę. Te okoliczności w pełni potwierdzają zasadność roszczenia powódek.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniosła powódka A. C. oraz pozwany.

Powódka A. C. zaskarżyła wyrok w części, tj. co do punktu XV w zakresie zadośćuczynienia i renty oraz co do punktu XVII.

Zarzuciła naruszenie:

- art. 233 § 1 kpc w związku z art. 445 § 1 kpc poprzez błędną ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie w zakresie zadośćuczynienia, wadliwe uznanie, że kwota zasądzonego zadośćuczynienia jest adekwatna do krzywdy powódki,
- art. 233 § 1 kpc w związku z art. 444 § 2 kc i art. 446 § 2 kc poprzez błędne uznanie, że potrzeby powódki nie zwiększyły się oraz nie zmniejszyły się jej widoki powodzenia w przyszłości, także wadliwe przerzucenie obowiązku alimentacyjnego z pozwanego na Zakład Ubezpieczeń Społecznych, tym samym zwolnienie pozwanego w tym zakresie z renty alimentacyjnej,
- art. 227 kpc poprzez niedopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność ustalenia kosztów leczenia i rehabilitacji powódki, wniosek zmierzał także do wykazania jej zwiększonych potrzeb życiowych i ustalenia należnej renty.

Wskazując na te zarzuty wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kwoty 50.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29 lipca 2008r. do dnia zapłaty z tytułu zadośćuczynienia oraz renty w kwocie 1.000 zł miesięcznie, płatnej do 10-go dnia każdego miesiąca z tytułu pogorszenia się jej sytuacji życiowej i zmniejszenia widoków na przyszłość w tym także renty alimentacyjnej wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 2008r. do dnia zapłaty, w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji,

2. zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego według norm przewidzianych za instancję odwoławczą oraz postępowania przed Sądem I instancji.

Z obszernego uzasadnienia apelacji wynika, że powódka A. C. uważa zasądzoną kwotę zadośćuczynienia za nieodpowiednią. Powołuje się na olbrzymie uszkodzenia ciała jakich doznała i ogromne cierpienia. Nie godzi się też ze stanowiskiem Sądu Okręgowego – przytaczając różnego rodzaju argumentację – co do oddalenia jej żądania renty.

Z kolei pozwany w swojej apelacji skarży wyrok Sądu Okręgowego w części dotyczącej rozstrzygnięcia zawartego w pkt V, XI, XIII.

Zarzuca wyrokowi:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 23 kc, 24 kc w zw. z art. 448 kc polegające na wadliwym ich zastosowaniu przez uznanie, iż zasadnym jest w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy uznanie roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych skierowane przeciwko sprawcy i jego ubezpieczycielowi w stosunku do osób, względem których sprawca bezpośrednio nie dopuścił się działania na ich szkodę, w sytuacji kiedy prawidłowa wykładnia tych przepisów winna uwzględniać jurydyczną naturę tych roszczeń, które mogą być skierowane tylko przez osoby względem których sprawca podjął bezpośrednie działanie skierowane na naruszenie dóbr osobistych jak i na wyrządzenie szkody, a które to działanie stanowi o istocie powstania stanu bycia poszkodowanym działaniem bądź zaniechaniem sprawcy, a tym samym powstania materialnoprawnej podstawy do formułowania żądania zapłaty zadośćuczynienia,

2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 9 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych (...) – Dz. U. 2004, Nr 124, poz. 1152 ze zm. – poprzez ich niezastosowanie dla oceny zakresu odpowiedzialności ubezpieczyciela w ramach ochrony świadczonej na podstawie umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, w sytuacji kiedy brzmienie powołanego powyżej przepisu pozwala na ustalenie, iż po stronie ubezpieczyciela nie istnieje gwarancyjna odpowiedzialność za sprawcę szkody w ramach odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych osób poszkodowanych.

W związku z powyższym wniósł o:

1. zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 21 grudnia 2010r. i oddalenie w całości roszczeń powodów opisanych w pkt V, XI i XIII powyższego wyroku,
2. zasądzenie kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa adwokackiego za II instancję.

Zdaniem skarżącego jeżeli materialną prawną przesłankę roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia stanowić ma odwołanie się do brzmienia art. 23 i 24 kc w zw. z art. 448 kc to należy wskazać, iż przepisy te winny być oceniane w odniesieniu do podstaw i zasad odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych jak i odpowiedzialności deliktowej. Z istoty zaś odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych oraz odpowiedzialności deliktowej za wyrządzoną szkodę czy doznaną krzywdę wynika, iż osobą uprawnioną do dochodzenia roszczeń jest ta osoba przeciwko, której sprawca podjął określone działania, bądź dopuścił się określonego zaniechania.

Bezsporne jest zaś w okolicznościach sprawy, iż sprawca nie podjął żadnego działania czy nie dopuścił się określonego zaniechania względem powódek, które kreowałyby po jego stronie zasadę odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych. W konsekwencji osoby te nie uzyskują przymiotu osób poszkodowanych, a także nie uzyskują zdolności postulacyjnej do zgłaszania roszczeń względem sprawcy z uwagi na brak uzasadnionej podstawy prawnej, do której odwołuje się Sąd Okręgowy w swojej argumentacji.

Niezależnie od powyższego, nawet jeżeli przyjąć, iż zasadna jest materialnoprawna podstawa zasądzonego na rzecz powódek roszczenia w oparciu o istotę i naturę przepisów art. 23 kc, 24 kc to bezspornie, jej źródło odpowiedzialności oparte jest na swoistym reżimie prawnym niezależnym od zasad odpowiedzialności opartej o konstrukcję czynu

niedozwolonego czy o konstrukcję niewykonania bądź nienależytego wykonania umowy. Jest to – zdaniem skarżącego – istotne, albowiem prezentowane w uzasadnieniu przez Sąd Okręgowy stanowisko nie uwzględnia zapisów o charakterze rangi ustawowej. Zgodnie z brzmieniem art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych „Umowa obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej obejmuje odpowiedzialność cywilną podmiotu objętego obowiązkiem ubezpieczenia za szkody wyrządzone czynem niedozwolonym oraz wynikłe z nienależytego wykonania zobowiązania, o ile nie sprzeciwia się to ustawie lub właściwości (naturze) danego rodzaju stosunków”.

Tym samym skarżący podkreślił, iż jeżeli podstawą materialnoprawną zasądzonych roszczeń jest zapis art. 23 kc, 24 kc w zw. z art. 448 kc to pozwany ubezpieczyciel nie obejmuje swoim zakresem odpowiedzialności tego rodzaju roszczeń w granicach udzielanej ochrony ubezpieczeniowej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

I. Odnosząc się w pierwszej kolejności do apelacji powódki A. C., stwierdzić należy, że jest ona nieuzasadniona.

Przede wszystkim należy rozważyć trafność zarzutów naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 i art. 227 kpc, bo tylko prawidłowo ustalony stan faktyczny pozwala odnieść się do dalszych zarzutów dotyczących prawa materialnego.

Zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 227 kpc skarżąca upatruje w tym, że Sąd ten oddalił jej wniosek dowodowy w postaci dowodu z opinii biegłego na okoliczność ustalenia kosztów leczenia i rehabilitacji, który to wniosek – jak twierdzi skarżąca – zmierzał do wykazania jej zwiększonych potrzeb życiowych i ustalenia należnej renty. Powódce zapewne chodziło o naruszenie przez Sąd art. 217 § 2 kpc ponieważ Sąd nie mógł naruszyć art. 227 kpc, którego treść brzmi: „Przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie”.

Wracając do art. 217 § 2 kpc, to istotnie Sąd Okręgowy oddalił wniosek dowodowy powódki zgłoszony w piśmie procesowym z dnia 4.01.2010r. (k.364). Co do postanowienia oddalającego ten wniosek, wydanego na rozprawie w dniu 16.02.2010r. w obecności pełnomocnika powódki, nie zostało zgłoszone zastrzeżenie, o którym mowa w art. 162 kpc.

Celem regulacji art. 162 kpc jest zapobieganie nielojalności procesowej przez zobligowanie stron do zwracania na bieżąco uwagi sądu na wszelkie uchybienia procesowe w celu ich niezwłocznego wyeliminowania i niedopuszczenie do celowego tolerowania przez strony takich uchybień z zamiarem późniejszego wykorzystania ich w środkach odwoławczych (tak: m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4.10.2006., II CSK 229/06, nie publ.). Niezgłoszenie przez powódkę zastrzeżenia przewidzianego przez art. 162 kpc powoduje utratę prawa powoływania się na takie uchybienie w dalszym toku postępowania w sytuacji, gdy powódka nie uprawdopodobniła, iż nie zgłosiła zastrzeżenia bez swojej winy.

Na marginesie więc tylko należy zauważyć, że teza sformułowana na potrzeby wnioskowanej opinii dotyczyła jedynie ustalenia przez biegłego kosztów świadczeń medycznych udzielonych już powódce (k.364) i odbiegała w swojej treści od tezy, którą powódka sformułowała w apelacji twierdząc obecnie, że w istocie chciała poprzez tę opinię wykazać zwiększone potrzeby życiowe powódki i ustalenia należnej renty. Jeśli chodzi o koszty świadczeń medycznych udzielonych powódce to Sąd Okręgowy uwzględnił je w całości, stosownie do złożonych dowodów.

Kolejny zarzut procesowy to zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc. Jednakże formułując ten zarzut powódka nie wskazała na czym miałyby polegać przekroczenie przez Sąd granic swobodnej oceny dowodów i w efekcie poczynienie wadliwych ustaleń faktycznych.

Sąd Okręgowy przeprowadził dowody zaoferowane przez powódkę i uznał je w pełni za wiarygodne. Były to dowody z dokumentów, dowody z zeznań świadków jak też dowody z opinii biegłych. W ocenie Sądu Apelacyjnego ani ocena dowodów ani też ustalenia dokonane na podstawie tych dowodów nie budzą jakichkolwiek zastrzeżeń. Sąd

odwoławczy w pełni akceptuje ustalenia faktyczne leżące u podstaw zaskarżonego wyroku i ustalenia te przyjmuje za własne.

Przechodząc do sfery materialnej wyroku również i tu nie można się dopatrzeć naruszenia wskazanych przez powódkę przepisów.

Orzekając o wysokości należnego powódce zadośćuczynienia znajdującego oparcie w art. 445 § 1 w zw. z art. 444 § 1 kc Sąd Okręgowy – wbrew zarzutom apelacji – wziął pod uwagę wszystkie okoliczności mające wpływ na wysokość tego zadośćuczynienia. Przede wszystkim Sąd ten wziął pod uwagę cierpienia fizyczne jakich doznała powódka (złamanie kości łokciowej i leczenie tego urazu, stłuczenie głowy i wstrząśnienie mózgu, a także skręcenie kręgosłupa szyjnego), przy czym w żadnym wypadku tych uszkodzeń ciała nie można określić jako „olbrzymich” – jak to czyni powódka w apelacji. Sąd uwzględnił także okoliczność, że u powódki wystąpił stres pourazowy i zmiany w jej funkcjonowaniu psychologicznym obniżające jakość życia w aspekcie poznawczym, emocjonalnym i społecznym. W celu poprawy psychologicznego funkcjonowania uznał Sąd za wskazany udział powódki w terapii ukierunkowanej na radzenie sobie z objawami stresu pourazowego, trudnymi emocjami, czemu również dał wyraz uwzględniając koszty przyszłej terapii. Ustalając należne powódce zadośćuczynienie Sąd przede wszystkim – wbrew zarzutom apelacji – wskazywał na kompensacyjny charakter zadośćuczynienia uznając, że zadośćuczynienie to ma na celu złagodzenie doznanych cierpień fizycznych i moralnych. Ustalona przez Sąd Okręgowy wysokość zadośćuczynienia na poziomie 50.000 zł pozostaje w zależności zarówno od intensywności tych cierpień, czasu ich trwania jak też i skutków zdrowotnych jakie być może powódka będzie zmuszona znosić w przyszłości.

Obecny stan zdrowia powódki jest dobry, uszczerbek na zdrowiu nieznaczny i nic nie wskazuje aby miałyby to się zmienić w przyszłości. Wysokość zadośćuczynienia przyjęta przez Sąd Okręgowy nie może być uznana za wadliwą zważywszy na przejściowy stan dolegliwości bólowych i zachowaną zdolność do normalnego funkcjonowania we wszystkich sferach życia.

Jeżeli chodzi o dochodzoną przez powódkę rentę to przede wszystkim należy zwrócić uwagę na zmienność stanowiska skarżącej. I tak, początkowo powódka twierdziła, że domaga się renty na podstawie art. 446 § 2 kc (k. 174) następnie oświadczyła, że wnosi o zasądzenie renty na podstawie art. 444 § 2 kc (k. 393). Ostatecznie w piśmie z dnia 22.02.2010r. oświadczyła, że domaga się renty z tytułu pogorszenia jej sytuacji życiowej (k.401). W tej sytuacji Sąd Okręgowy rozważał zasadność tego żądania mając na uwadze oba te przepisy i ostatecznie żądanie zasądzenia renty oddalił. W apelacji powódka zarzuca zarówno naruszenie art. 446 § 2 kc jak i art. 444 § 2 kc.

W art. 446 § 2 kc przewidziano odpowiedzialność w stosunku do określonych osób, pośrednio poszkodowanych czynem niedozwolonym. Zakres podmiotowy to przede wszystkim osoby względem, których na zmarłym ciążył ustawowy obowiązek alimentacyjny. W zasadzie o wysokości renty przesądzają analogiczne okoliczności jak o wysokości świadczeń alimentacyjnych. Okolicznościami tymi są: potrzeby poszkodowanego oraz możliwości zarobkowe i majątkowe zmarłego. Sąd Okręgowy ustalił prawidłowo możliwości zarobkowe i majątkowe zmarłego przyjmując, że nie mógłby on świadczyć więcej niż wynosi otrzymywana przez powódkę renta rodzinna z ubezpieczenia społecznego. Natomiast powódka w żadnym razie nie udowodniła okoliczności dotyczących jej potrzeb. Wprawdzie w aktach sprawy znajdują się zeznania matki małoletniej powódki (k. 393 i 430) ale brak w nich (tak jak i w pozostałym materiale dowodowym) przedstawienia normalnych, faktycznych potrzeb uprawnionej czyli mówiąc prościej kosztów utrzymania powódki. Wbrew zarzutom skarżącej wysokość należnego uprawnionej świadczenia uwzględniać powinna kwotę, jaką zobowiązany alimentowałby ją oraz otrzymywaną od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych rentę rodzinną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25.11.2010r., I CSK 702/09 Lex nr 688668). Jeżeli zatem powódka nie udowodniła, że jej bieżące potrzeby są wyższe niż kwota otrzymywana w ramach renty rodzinnej, to Sąd Okręgowy nie miał podstaw do zasądzenia renty przewyższającej otrzymywane świadczenie.

Co zaś się tyczy żądania renty, o której mowa w art. 444 § 2 kc to również i w tym przypadku, stanowisko Sądu Okręgowego nie zostało skutecznie podważone.

Zagadnienie związane z rentą, o której mowa w art. 444 § 2 kc dochodzoną przez małoletniego jest kontrowersyjne tylko wtedy gdy dotyczy szkody w postaci utraty zdolności do pracy lub pogorszenia się widoków na przyszłość. Nie ma natomiast sporu co do tego, że małoletniemu może być przyznana renta na skutek zwiększenia się jego potrzeb. Renta w takim wypadku ma naprawić szkodę polegającą na istnieniu zwiększonych potrzeb, pociągających za sobą zwiększone stałe wydatki (np. pomoc osoby trzeciej, rehabilitacji, konieczności zapewnienia innego trybu życia w związku z uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia etc.).

W przypadku powódki trudno jest mówić o jakichś zwiększonych, stałych wydatkach. Zauważyć przy tym trzeba, że szacunkowe, przyszłe koszty terapii psychologicznej – jeśli powódka chciałaby się takiej terapii poddać – zostały przez Sąd Okręgowy uwzględnione poprzez zasądzenie – zgodnie z sugestią biegłego kwoty 4.800 zł stanowiącej koszt 8-mio miesięcznej terapii. W związku z tym, że nie zostały przez stronę powodową wykazane inne zwiększone potrzeby małoletniej (poza terapią psychologiczną) Sąd Okręgowy nie miał podstawy do zasądzenia tej renty. Również i w przypadku renty, o której mowa w art. 444 § 2 kc, należy – wbrew stanowisku skarżącej – uwzględnić rentę z ubezpieczenia społecznego.

Reasumując, apelację powódki jako nieuzasadnioną należało oddalić w oparciu o art. 385 kpc.

III. Apelację pozwanego również należało uznać za nieuzasadnioną.

Nie ma racji skarżący zarzucając, iż Sąd Okręgowy dopuścił się naruszenia prawa materialnego, tj. art. 23 i 24 w zw. z art. 448 kc oraz art. 9 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22.05.2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. 2003/124/1152 ze zm.).

Otóż stosownie do art. 9 ust. 1 cyt. wyżej ustawy, zakład ubezpieczeń społecznych odpowiada zarówno za szkody wyrządzone czynem niedozwolonym, jak i wynikłe z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązanie. W ust. 2 art. 9 ustawodawca precyzuje, że umowa ubezpieczenia obowiązkowego OC obejmuje szkody wyrządzone umyślnie lub w wyniku rażącego niedbalstwa ubezpieczającego lub osób, za które ponosi on odpowiedzialność, z zastrzeżeniem wyjątków określonych w ustawie lub w umowie międzynarodowej. Zamiarem ustawodawcy było więc najpełniejsze ujęcie akcesoryjności zobowiązania zakładu ubezpieczeń.

Ustawą z dnia 23.08.1996r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 114 poz. 542) dokonano zmiany art. 24 § 1 kc przez dodanie w nim zdania trzeciego w brzmieniu „Na zasadach przewidzianych w kodeksie – może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Nowela z 1996r. również w zasadniczy sposób zmieniła przepis art. 448 kc poprzez rozszerzenie możliwości żądania zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w razie naruszenia jakiegokolwiek dobra osobistego, niezależnie od jego rodzaju.

Pozwany nie zaprzecza, że szkoda której naprawienia domagają się powódki została wyrządzona z winy sprawcy, z którym pozwany zawarł umowę dotyczącą odpowiedzialności cywilnej (OC). Umieszczenie art. 448 kc wśród przepisów regulujących odpowiedzialność z tytułu czynów niedozwolonych, które zasadę winy statuuje jako podstawową przesłankę odpowiedzialności deliktowej wskazuje, że art. 448 kc znajduje zastosowanie w przypadku zwinionego naruszenia dóbr osobistych. W konsekwencji należy uznać, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30.05.2008r. o zmianie ustawy – kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731) może stanowić naruszenie dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 kc (tak: komentarz do kodeksu cywilnego księga pierwsza, część ogólna pod red. Stanisława Dmowskiego i Stanisława Rudnickiego, wydanie 10, Lexis Nexis Polska sp. z o.o., str. 129).

Należy zwrócić też uwagę, że w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowisko powyższe podziela się i przyjmuje, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 kc zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed

dniem 3.08.2008r. (por. wyrok z 14.01.2010r. IV CSK 307/09, OSNC 2010 nr 3, poz. 91, czy też uchwałę z dnia 22.10.2010r., III CZP 76/10 – Biuletyn SN z 2010, nr 11 s.9).

Reasumując, skoro szkoda w postaci naruszenia dóbr osobistych powódek nastąpiła w wyniku czynu niedozwolonego (deliktu), odpowiedzialność pozwanego i za tę szkodę znajduje usprawiedliwienie w powołanych wyżej przepisach.

Mając na uwadze powyższe apelację pozwanego oddalono w oparciu o art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono stosownie do art. 100 kpc, znosząc te koszty wzajemnie (obie apelacje oddalono, zaś w swoich apelacjach strony skarżyły wyrok: powódka - co do 62.000 zł, zaś pozwany co do kwoty 60.000 zł).